

Erwin Moser
DJEDOVE PRIČE

Najljepši izdanci svjetske književnosti za mlade
Izdanje nakladničke kuće "Algoritam"
Europska literarna baština

Ova je knjiga objavljena uz potporu književne mreže Traduki kojoj pripadaju Austrijsko ministarstvo europskih i međunarodnih odnosa, Ministarstvo vanjskih poslova Njemačke, Švicarski umjetnički savez ProHelvetia, KulturKontakt iz Austrije, Goethe institut, slovenska književna agencija JAK i fundacija S. Fischer.

Erwin Moser
Djedove priče
ili Krevet s letećim stablima

Naslov izvornika
Großvaters Geschichten
oder Das Bett mit den fliegenden Bäumen

Copyright © 1981, 2005 Beltz & Gelberg
in der Verlagsgruppe Beltz • Winheim Basel
All rights reserved

Ilustrirao
Erwin Moser

Prevela s njemačkoga
Sanja Lovrenčić

Urednica
Anita Peti-Stantić

Erwin Moser

Djedove priče

ili

Krevet s letećim stablima

traduki^T

Zagreb, siječanj 2012.
prvo izdanje

Ovo su priče koje je djed pripovijedao kad je Herbert bio bolestan.

Ljeto je bilo vrlo vruće, a jesen blaga i topla. Sunce više nije pržilo i ubadalo, sada je sjalo žutim ugodnim svjetlom, a predvečer su predmeti dobivali silno dugačke sjene. Bio je početak listopada, a Herbert se morao razboljeti baš u doba berbe grožđa.

U berbi ima mnogo posla. Obično cijela rodbina pomaže kako bi se zrelo grožđe ubralo u pravi čas. Tako je bilo i kod Leitnerovih. Tetak Karl i teta Paula došli su iz Beča, a i gospođa Sonnberger iz Steyregga kod Linza ponovno im se pridružila. Svaki krevet i svaki kauč u kući bili su zauzeti i Herberta su preselili u djedovu sobu.

Djedu, koji je za pomaganje u berbi bio preslab, zadali su neka ostane uz bolesno dijete i njeguje ga dok se ostatak obitelji bude bavio grožđem.

Isprva je uz Herberta htjela ostati teta Paula, koja je nekoć bila medicinska sestra. Kad god bi se radilo o tome da se ukroti neka bolest, ona se s pravom strašću predavala zadaći. I još k tome Herbert, njen obožavani nećak! No naposljetku su

je Herbertovi roditelji uspjeli uvjeriti da će dječak s djedom biti dobro zbrinut i da im je njezina radna snaga potrebna u berbi.

Djedova se soba nalazila u starom dijelu kuće. Ondje kao da se vrijeme zaustavilo. Namještaj je bio vrlo star, a daske na podu, prekrivene krparama, savijale su se i škripale pod stopalima. Prozor je bio vrlo malen, tako da u sobi nikada nije bilo sasvim svjetlo. U jednom je kutu bila peć, koju se još ložilo na drva. A usred sobe stajale su dvije glomazne drvene postelje. Herbertova baka bila je umrla prije osam godina, a djed otada nije ništa promijenio.

U jednoj je postelji sada ležao Herbert, pokriven golemim pokrivačem, utonuvši duboko u mekani jastuk. Djed je postavio svoj naslonjač uz njegovo uzglavlje. Tu je sjedio po cijele dane i ustajao samo da bi skuhao čaj, nahranio kokoši i golubove ili protresao Herbertovu tuhicu.¹

Nekoliko zlatnih sunčevih zraka padalo je koso u prostoriju i na podu iscrtavalo uzorak sa zavjesa. Herbert je cijelo prijepodne spavao, nakon što je ujutro

1 Tuhica je pokrivač pod kojim je Herbert ležao. Kritični čitatelji će primijetiti da je ono što djed, pa i drugi u ovoj knjizi pripovijedaju, napisano “govornim” jezikom – onako kako bi netko mogao pripovijedati priče npr. u austrijskom Gradišću, gdje su ove priče i njihov autor kod kuće.

uz doručak popio lijek. Sada je bio budan. Probudila ga je sunčeva zraka koja mu je pala ravno na lice. Djed je sklopljenih očiju sjedio u svom naslonjaču i tiho hrkao. Herbert ga je pomno promatrao. Usta ispod čupavih brkova bila su poluotvorena, a jedna je izdvojena dlaka stršala i podrhtavala svaki put kad bi djed izdahnuo. Oko očiju je imao bezbrojne bore. A i cijelo mu je lice bilo izbrazdano mnogim borama.

Izgleda kao kakvo gorje, pomisli Herbert. Obrazi i brada bili su gusto obrasli sivim i bijelim kratkim dlačicama. To je strnjište, mislio je Herbert. Usred “strnjišta” uzdizala se stijena – nos. Imao je velike pore. U podnožju stijene pak rastao je guštik – brada. Iznad brdašaca djedovih zatvorenih očiju rasle su dvije bujne šumice od obrva; iza njih bijaše polje s dubokim brazdama. Zatim, još više gore, počinjala je opet šuma. Doduše, vrlo rijetka šuma.

Odjednom neka muha sleti na “strnjište”. Krenula je malo u smjeru brežuljka oka, zatim poletjela i spustila se na stijenu nosa. “Guštik” ispod stijene počeo se trzati, zatim se zatresla i cijela stijena. Muha brzo odleti. Herbert se morao naglas nasmijati. Djed prestrašeno hrkne, očni brežuljci se pokrenuše, kapci se podigoše. Oči su na trenutak bile bezizražajne,

onda je život ušao u njih. Sada je djed gledao tim očima. Naborani se krajolik opet pretvorio u lice. Herbert se još uvijek smijao. I djed se nasmiješi. “Vidiš, vidiš”, rekao je, “dečko se opet može smijati. To je dobar znak. Tko se smije, taj je zdrav! Onda, kako smo?”

“Nije loše”, reče Herbert. “Ali nije ni dobro, baš nekako srednje.”

“Gladan?”

“Nisam.”

“Ali čaj ćeš piti, ne?”

“Da!”

Djed ustane i naloži vatru u peći. Zatim na ploču stavi lončić s vodom. Potapša Herbertovu tuhicu od perja i ponovno sjedne u naslonjač. U peći je pucketalo i pištalo. Vatra je lakomo proždirala suhe vinove grančice što ih je djed imao za potpalu. Ubrzo zatim počela je i voda u lončiću šumjeti i pjevati. Zvučalo je to nekako jadno. Kao da vodu boli kad je kuhaju.

“Djede, pričaj mi nešto”, reče Herbert.

“Što da ti pričam?”

“Bilo što – neku priču!”

“Hm.” Djed se počеше po bradi. “Čekaj, moram najprije malo razmisliti”, reče.

“Nemoj tako dugo razmišljati, radije pričaj!” reče Herbert. “Znaš što, pričaj mi priču o Palčiću! To nam je uvijek čitala teta Ruth, dok sam još išao u vrtić. To je sjajna bajka!”

“Da, znaš”, reče djed, “ja bih ti rado ispričao tu bajku, ali je ne znam, a nemam u kući nikakvu knjigu bajki.”

“Štooo? Ne znaš bajku o Palčiću?” uzviknu Herbert. “Pa to zna svako dijete!”

“No, kad je ionako već svako dijete zna, ne trebam je ni pričati”, reče djed. “O čemu se zapravo radi u toj bajci?”

“Palčić je bio maleni dječak, koji nije bio veći od palca”, objasni Herbert. “Ali ako ne znaš priču, tu se ništa ne može. Možda možeš razmisliti pa ti nešto drugo padne na pamet.”

Djed je razmišljao. “Hm... taj dečko nije bio veći od palca?” reče zatim. “O tome bih mogao smisliti priču. Ali ona će sigurno biti sasvim drukčija od prave.”

“To mi nimalo ne smeta”, reče Herbert. “Samo pričaj! Svejedno mi je što pričaš, samo ne smije biti dosadno.”

“No dobro”, reče djed. “Ali prije toga ćemo popiti čaj, zatim ću ti pričati o malom palcu-dečku.”

Voda na peći je u međuvremenu uzavrela pa djed ustane i napravi čaj od šipka. Kad je čaj bio gotov, nalio ga je u dvije šalice. U Herbertovu je dodao limun, u svoju dobar gutljaj ruma.

Herbert je to primijetio. “Opet piješ rum, djede?” reče. “Doktor je rekao da ne smiješ piti nikakav alkohol, to ti je loše za srce!”

“Neka se doktor brine za svoje srce”, reče djed i vrati bocu s rumom u skrovište iza ormara.

“Malo ruma neće škoditi”, reče smijuljeći se. “Da mogu bolje pričati.”

Obojica su srkali čaj.

“DAKLE”, ZAPOČE DJED, “BIO JEDNOM JEDAN SELJAK KOJI JE imao jednoga sina koji je izgledao kao palac. Nije imao ni ruke ni noge...”

“Ne tako!” prekinu ga Herbert. “Daj, djede, nemoj se praviti glup! Palčić nije bio pravi palac. Samo je bio velik kao palac. Inače je bio sasvim normalan!”

“A takooo...” reče djed i otpije još gutljaj svog čaja s rumom. “No dobro, bio je, dakle, samo velik kao palac. Inače je bio sasvim normalan... Ali nešto je ipak imao od palca!”

“Što?” upita Herbert.

“Nokat!” reče djed. “Na leđima mu je izrastao nokat.”

“O tome zbilja ništa ne znam”, reče Herbert.

“Da, da”, reče djed. “Na leđima je imao palčani nokat. I zato su ga roditelji nazvali Palčićem. Jer, da je bio samo malen, zvali bi ga “Patuljak” ili “Mali”. No oni su vidjeli nokat od palca i odmah mu dali ime “Palčić”.

“No dobro – ako misliš da je bilo tako. Pričaj dalje!”

“Roditelji maloga Palčića bili su vrlo siromašni seljaci, imali su samo jednu jedinu oranicu. Kad je palčić došao na svijet i kad su njegovi roditelji vidjeli da je tako malen, u prvi tren su bili vrlo razočarani. No naposljetku su ga ipak zavoljeli, jer je Palčić od početka bio bistar momčić i već je nakon tjedan dana znao govoriti i hodati.

Unatoč svemu, njegovi su mu roditelji zabranili da izlazi za ulicu. Nisu htjeli da ljudi u selu saznaju

za njihovo neobično dijete, jer su se bojali da bi im se zbog toga smijali, ili još gore – da bi se druga djeca rugala njihovom malom Palčiću.

Tako je, dakle, mali Palčić bio stalno kod kuće. Tata mu je napravio maleni pješčanik i tu je mali Palčić po cijele dane puzao, gradio kule od pijeska i kopao rupe.

No, dogodilo se da je susjed jednoga dana slučajno pogledao preko zida u dvorište i vidio malog Palčića kako se igra u pješčaniku... Ne, drukčije je bilo! Mali se Palčić dakle popeo na zid, a susjed ga je vidio...”

“Djede, znaš što?” reče Herbert. “Mislim da se ti ni sam ne snalaziš u svojoj priči. Osim toga, prava je bajka mnogo napetija. Tamo se mnogo više toga događa! Malog je Palčića, na primjer, pojela krava...”

“Čekaj malo! Ne budi toliko nestrpljiv”, reče djed. “To je tek početak. Slušaj što je bilo dalje. Sjedio je, dakle, mali Palčić na rubu bunara...”

“Maloprije si rekao da je sjedio na zidu i da ga je vidio susjed!”

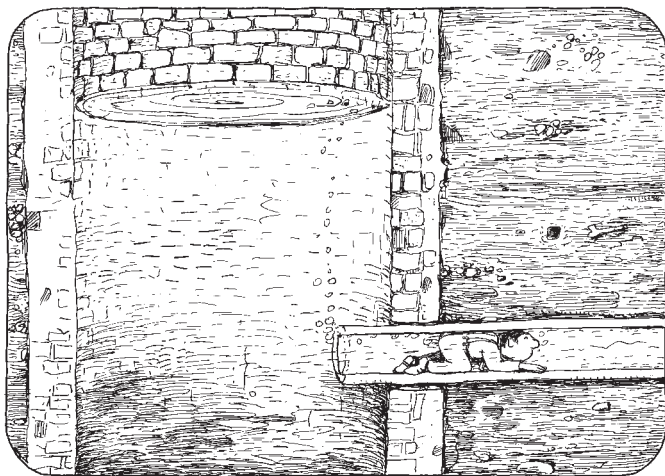
“Da, da, točno je to”, reče djed, “najprije je sjedio na zidu i susjed ga je tamo vidio. Onda je pak mali Palčić sišao sa zida i sjeo na rub bunara. Da, točno tako je bilo! Susjed, koji je sad postao znatizeljan,

popeo se na zid sa svoje strane i gledao u dvorište Palčićevih roditelja. I upravo tada je vidio Palčića kako sjedi na rubu bunara. U prvom je trenu bio sav zabezeknut, jer tako malenog čovjeka još nikada nije vidio. Kako bi se uvjerio da je to što vidi stvarno, susjed uzme kamen i baci ga na malog Pačića. Nije ga pogodio, no Palčić se toliko prestrašio da je pao u bunar.”

“I? Utopio se!” upita Herbert.

“Ni slučajno”, reče djed. “Mali Palčić je, naime, mogao disati i pod vodom. Kao riba. On je odmah opet izronio, no zidovi bunara bili su previše okomiti i previše glatki da bi se mali Palčić mogao popeti. Zato je ponovno zaronio. I tada je našao cijev vodovoda. Palčić je uplivaovao u cijev, jer je smislio da bi morao izaći kroz neku slavinu, ako bude tako plivaovao kroz cijev. U cijevi je bilo mračno i hladno. Pliva tako Palčić i pliva, a onda odjednom stigne na neko raskrižje. “Na koju ću stranu?” upita se, “desnu ili lijevu?” No, i onda se odlučio za desnu. Na svoju sreću! Jer lijeva je cijev vodila ravno u spremnik vruće vode. Da je otplivaovao na tu stranu, sigurno bi se skuhaovao. Tako je, dakle, skliznuo u desnu cijev, a ta je završavala u kuhinji. No, kad je stigao do kraja nije mogao

nikamo dalje, jer je slavina bila zatvorena. Morao je čekati. Nije dugo trajalo i došla je Palčićeva majka, otvorila slavinu i pustila vodu da teče u hamper, jer je htjela napojiti kravu. Mali je Palčić pljusnuo u hamper zajedno s vodom i sad je plivao u krug. No njegova ga majka nije vidjela. Stavila je hamper pred kravu, a krava je polokala vodu zajedno s Palčićem.”

“Ma daj, djede!”, reče Herbert. “To s kravom znam, to mi ne trebaš pričati!”

“Mislio sam da baš to želiš čuti!” reče djed.

“Ne, pričaj dalje svoju priču, sad je baš postala zanimljiva!”

“Pa dobro”, reče djed. “Palčića, dakle, nije progutala krava. Njegova ga je majka u zadnji tren spazila i upecala iz vode. A onda joj je mali Palčić sve ispričao, pa i ono sa susjedom. I zato su Palčićevi roditelji odlučili da se Palčić odsada više ne smije igrati ni u dvorištu, da ga nitko više ne vidi. A onaj susjed bio je neki gadan čovjek. S njim su Palčićevi roditelji već prije imali neprilika. Htio je svakako kupiti njihovu oranicu, a oni je, naravno, nisu htjeli prodati, jer je to bila njihova jedina oranica. A sada je zli susjed posvuda po selu širio glasine da kod Palčićevih roditelja živi neki ružni patuljak. I uskoro su se svi micali s puta Palčićevima.”

Djed zastane i otpije malo čaja.

“Što je bilo dalje?” upita Herbert.

“No, jednoga dana otac je rekao malome Palčiću: ‘Mali Palčiću’, rekao je, ‘sada si već dovoljno star da možeš biti od koristi u kući. U zadnje vrijeme ima mnogo štakora u našem sjeniku i spremištu za krmivo. Idi i otjeraj ih!’

A Palčić je rekao: ‘U redu, oče’, odmah otišao u sjenik i potražio ulaz u štakornjak. I dok je tako pretraživao mračni sjenik, odjednom naiđe na pukotinu u zidu. Palčić se provuče kroz pukotinu i naiđe

Nakladnik
ALGORITAM d.o.o.
Zagreb, Harambašićeva 19

Za nakladnika
glavni urednik
Neven Antičević

Korektura
Ana Silić

Grafički urednik
Davor Horvat

Obrada i prijelom
Algoritam DTP

Tisak
Grafis Trade d.o.o.

Naklada
1000 primjeraka

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem

792446

ISBN 978-953-316-538-7